

»Om at lukke Grønland op«

af departementschef Erik Hesselbjerg

I en raffineret opsat artikel i dette tidsskrifts martsnummer blandede mag. scient. Hans Berg op for en belysning af spørgsmålet om udnyttelsen af Grønlands naturrigdomme.

Artiklen var garneret med klip fra en propaganda, som en forening, der kaldte sig „Luk Grønland op“, for 35 år siden førte for at interessere dansk erhvervsliv for at gøre Grønland til et mineland. Der bragtes endvidere et aftryk af en annonce, som Internationalt Mineselskab i 1972 indrykkede i den danske dagspresse. Annoncen havde overskriften „Med 525 kr. kan De investere i udnyttelse af Grønlands naturrigdomme“, og der var i annoncen aftrykt et kort over det nordlige Grønland dækket med olieborerårne og minevirksomheder. Artiklens tekst var iøvrigt en blanding af citater fra propagandaen i 1937/38, fra annoncen i 1972 og forfatterens egne betragtninger over, hvad man kunne udlede af de nævnte kilder.

Artiklen mundedede ud i en oplysning om, at tidsskriftet i nogle af de kommende numre vil bringe en række artikler om fremtidsperspektiver i grønlandspolitikken, herunder ressourceudnyttel-

sen. Der var øjensynlig tale om et oplæg, en slags „appetitivækker“, til den kommende artikelserie, og artiklens form og indhold skal sikkert ses på denne baggrund og derfor næppe opfattes som et helstøbt indlæg. Imidlertid kan netop artiklens mangel på baggrund i, endsige oplysninger om den aktuelle, faktiske situation omkring mineraler i Grønland skabe det indtryk, at der sigtes mod en grov og ukontrolleret udbytning af Grønlands rigdomme, og at man er ved at prisgive disse hen over hovedet på det grønlandske samfund, og at der derfor er den største fare på færde.

Det vil derfor være på sin plads, at jeg i korthed giver nogle oplysninger om, hvordan den faktiske situation er i dag, hvilke rettigheder der indtil nu er givet olie- og mineselskaber, og hvorledes den fremtidige udvikling tænkes grebet an.

Om propagandaen fra foreningen „Luk Grønland op“ er der vel kun det at sige, at den propaganda, som blev bragt for 35 år siden, kun har historisk interesse. Dog er det måske værd at bemærke, at der absolut ikke kom noget ud af foreningens initiativ.

Derimod kunne det måske have mere

interesse at se, hvad der ligger bagved Internationalt Mineselskabs annonce. Internationalt Mineselskab er indehaver af en forundersøgelsestilladelse (giver uden eneret eller fortrinsret adgang til indledende geologiske undersøgelser) for et område i Melvillebugten. Selskabet har endvidere en andel på ca. 10 % i et konsortium med 2 lignende tilladelser, herunder den ene i Nordgrønland, samt 3 efterforskningskoncessioner (eneret til efterforskning, dog undtaget olie) på begrænsede arealer i samme område. Dette er der ikke gjort rede for i annoncen, og selskabet har i det hele taget ikke været særlig præcis i sine angivelser i brochuremateriale, udtalelser o. lign. af rækkevidden og karakteren af rettighederne. Ministeriet for Grønland har fundet, at dette kunne være egnet til at give offentligheden og personer, som var interesseret i at tegne aktier i selskabet, fejlagtige eller i hvert fald ufuldstændige forestillinger om selskabets rettigheder, og ministeriet har derfor både mundtligt og 2 gange skriftligt fundet anledning til overfor selskabet at præcisere, hvilke rettigheder det havde. Specielt har man påtalt, at det ikke har hold i virkeligheden, når repræsentanter for selskabet har udtalt, at der skulle være mulighed for iværksættelse af borerer efter olie i 1973.

Iøvrigt kan jeg kort sammenfatte den aktuelle situation således:

1) Kun eet selskab, Greenex A/S, har fået en udnyttelseskonscession. Det drejer sig om en bly- og zinkmine ved Marmorilik i Umanak kommune, som er under opbygning, og som vil starte produktionen i slutningen af 1973.

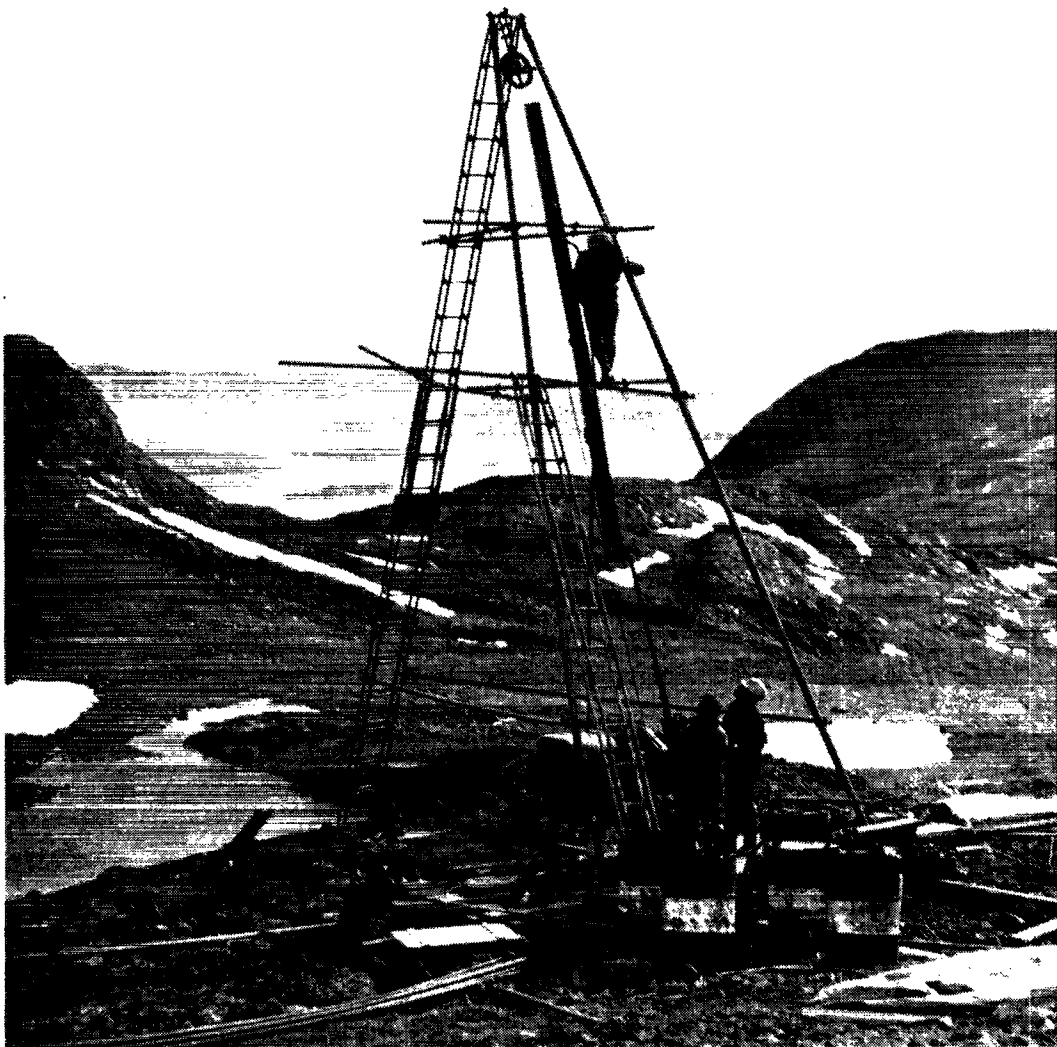
Herudover foreligger der ingen konkrete planer om etablering af minevirksomheder i Grønland. Udnyttelsen af jernforekomsten ved Isua i Godthåbsfjorden, uranforekomsten i Kvanefjeldet og molybdænforekomsten på østkysten er noget, der under alle omstændigheder ligger en del år ud i fremtiden.

2) Der er ikke i henhold til den nye minelov meddelt rettigheder til borerer efter olie eller til udnyttelse af eventuelle olieforekomster. I ministeriet er man for tiden ved at lægge sidste hånd på udkast til en modeloliekoncession, der skal forelægges regering, landsråd og et folketingsudvalg, inden der kan meddeles noget selskab en konscession.

3) Det er hensigten i første omgang kun at tildele oliekoncessioner på visse havområder ud for den sydlige del af Grønlands vestkyst, og der vil således ikke foreløbig blive givet oliekoncessioner på landjorden.

4) Selvom et selskab får tildelt en konscession, indebærer dette ikke ret til at foretage borerer efter olie. Hertil kræves en særlig tilladelse, og det er overfor selskaberne fremhævet, at sådanne tilladelser ikke vil blive givet, før de nødvendige sikkerhedsregler er udarbejdet, og før man har etableret et kontrolapparat.

Sammenfattende kan det siges, at ingen ansvarlige ønsker at slippe en ukontrolleret udvikling løs, og at det anses for helt afgørende, at myndighederne har hånd i hanke med udviklingen. Den udvikling, der tilsigtes omkring de mineralske råstoffer i Grønland, er en langsigtet, gradvis og kontrolleret udvikling. Der skal ikke udelukkende tages økonomiske hen-

Boreaktivitet på Kvanefjeldet.

Fot.: Bjarne Leth Nielsen (1969).

syn (det kan i denne forbindelse bemærkes, at Grønlands landskasse iflg. mine-loven skal have andel i det offentliges udbytte af enhver mineralproduktion)

men også hensyn til det grønlandske miljø. Endelig ligger det klart, at Grønlands landsråd er inddraget i tilrettelæggelsen af udviklingen.